

VARSTVO KRAŠKIH JAM IN PITNE VODE

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije. Vsebina publikacije (komunikacije) je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

JAMA

O jama moja draga in prelepa,
ki v temo in tišino skozi si odeta,
le kakšen potoček tu in tam šumi
ali pa netopir zafrči,
drugače pa v tebi je le blažen mir.

Tadeja Rataj

JAMAR

Se mladenič v jamo je podal,
ker bil je začetnik nobenih jamskih pravil ni poznal.
Vzel je eno staro izdelano luč,
ki sredi jame bila je kar iz nenada fuč.
Ga huda panika je tepla,
le kako bo našel ven iz tega pekla.
K sreči našel je izhod taprav
da hitro ven se je lahko izkobacal,
a obljubil si je za vedno,
da nikoli več sam se ne bo s staro svetilko v jamo podal.

Tadeja Rataj

Tadeja pred jamo (foto: Hribnik, 2009).

Izdajatelj biltena; Koroško Šaleški jamarski klub 'Speleos-Siga' Velenje,
Oblikovala; Miran Puc, Adrijana Novak, junij 2010

Kazalo

Uvod.....	3
Mladinska pobuda "Varstvo kraških jam in pitne vode"	4
Nameni, naloge in cilji projekta	6
Jamarji in jamarstvo	7
Koroško Šaleški jamarski klub 'Speleos-Siga' Velenje	10
Predstavitev članov projektne skupine	11
Kras kot pojav	17
Jama Vranja peč	19
Varstvo kraških jam	22
Doživetja v jamarstvu, jamah.....	25
Moji jamarski začetki	25
Kita Gačešina	26
Pohod.....	28
Potovanje po Kubi.....	29
Jamarstvo.....	31
Raziskovanje jam	32
Odkopavanje Jame Bruhalnik	33
Jama na Stropnici	34
22.000 km s kolesom.....	35

Uvod

Kraški svet je, zaradi nizke samočistilne sposobnosti, zelo ranljiv in vsako odlaganje odpadkov ter onesnažene izcedne vode ogrožajo našo pitno vodo. Mladi jamarji Koroško Šaleškega jamarskega kluba 'Speleos-Siga' Velenje smo se odločili izpeljati projekt 'Varstvo kraških jam in pitne vode'. Uspešno smo se prijavi na razpis Mladi v akciji tako, da naš projekt sofinancira Evropska unija. Projekt smo prijavi tudi na občinske razpise in pridobili nekaj sredstev s strani Mestne občine Velenje, Občine Žalec ter Občine Mislinja. Preostale stroške projekta krije naš jamarski klub oz. člani kluba.

Mladi v akciji je program Evropske unije za mlade. Njegov namen je spodbuditi občutek evropskega državljanstva, solidarnosti in strpnosti med mladimi Evropejci ter jih vključiti v oblikovanje prihodnosti EU. Poglavitna prednostna naloga programa Mladi v akciji je sodelovanje mladih v vsakodnevem življenju. Pomembna prednostna naloga Evropske unije je omogočiti dostop do programa Mladi v akciji vsem mladim, vključno s tistimi z manj priložnostmi: socialne ovire, ekonomske ovire, geografske ovire. Program Mladi v akciji daje mladim pomembne priložnosti za pridobivanje znanj, spretnosti in sposobnosti. Zato je ključni instrument neformalnega in priložnostnega učenja evropskih razsežnosti.

Naš projekt sodi v akcijo 1 – Mladi za Evropo, podakcija 1.2 – Mladinske pobude. V programu lahko sodelujejo mladi med 13. in 30. letom starosti. Projekt se izvaja 18 mesecev: od decembra 2008 do junija 2010.

Mladi tečajniki v jami Belojača (foto: Bračič, 2009).

Člani projektne skupine smo člani jamarskega kluba stari do 30 let. Naš projekt je zahteven, zato smo rabili pomoč inštruktorja. Inštruktor je oseba z viri, ki ima izkušnje pri mladinskem delu in/ali mladinskih pobudah za spremljanje skupin mladih in pomoč pri njihovem sodelovanju. Inštruktor ostane zunaj mladinske pobude, vendar podpira skupino mladih pri izvajanju njihovega projekta.

Miran, Boris, Tomaž v Krapljetovi jami (foto: Hribernik, 2010).

V okviru projekta smo izvedli jamarsko šolo, katere namen je mlade usposobiti za varno raziskovanje jam. V svoje vrste smo povabili mlade v starosti do 30 let. Poleg brezplačnega tečaja smo jim nudili tudi brezplačno izposajo jamarske opreme. Vsi so imeli možnost sodelovati pri raziskovanju jam. Od mladih do 30 let so se trije včlanili v jamarski klub. Ostali pa ne. Na tečaju so bili dobrodošli tudi tisti na 30 let. Poleg jamarske šole smo izvedli še več različnih ekskurzij, predavanj in delavnic. Mladi so se lahko naučili veliko v jamah, njihovem nastanku, varstvu jam. Naučili so orientacije v naravi, osnov prve pomoči, gibanja na kraškem, visokogorskem svetu. Mladi brezposelni so lahko dobili koristna znanja, ki so jim pripomogla pri iskanju zaposlitve.

Mojca Hribernik

Mladinska pobuda "Varstvo kraških jam in pitne vode"

Naš projekt je namenjen varstvu kraških jam in pitne vode. Skoraj polovico Slovenije pokrivajo kraške kamnine. Tipična kraška geomorfološka kraška oblika so kraške jame. Vsi dobro poznamo kraška območja južne in jugozahodne Slovenije. Manj poznan pa je kras v porečju Savinje, Dravinje, Sotle. Na tem območju se pojavljata osamelni in visokogorski kras s številnimi kraškimi jamami. Za kraški svet je značilno podzemeljsko pretakanje voda. Površinskih vod ni. Vode se pretakajo po podzemeljskih poteh. Kraški svet je zelo občutljiv na onesnaževanje. Vsako divje odlagališče odpadkov na kraškem terenu in v kraških jamah predstavlja nevarnost onesnaženja pitne vode. Ljudje vse premalo poznajo zakonitosti pretakanja kraških

voda, ne zavedajo se, da z odlaganjem odpadkov ogrožajo lastno zdravje. Odločili smo se, da bomo domačine skušali seznaniti in ozvestiti o kraških jamah. Odločili smo se, da v naš projekt vključimo čim več mladih.

Tečajniki na jamarskem taboru (foto: Bračič, 2009).

Takole smo si z višinskim delom prislužili dodatna sredstva za izvedbo projekta (foto: Hribernik, 2009).

Precej mladih svoj prosti čas preživlja nekakovostno. Sodelovanje v projektu je udeležencem omogočilo kakovostno preživljanje prostega časa.

Rajko in Mojca sva peljala dijake na jamarsko ekskurzijo na Tisnik (foto: Hribernik, 2009).

Nameni, naloge in cilji projekta

- mlade ozavestiti o pomenu varstva narave in okolja in jih vzpodbuditi za aktivno sodelovanje pri varovanju narave in okolja
- sodelujoče v projektu seznaniti o nastanku kraških jam in krasa kot celote, o pretakanju kraških jam, o varovanju biodiverzitete in habitatov, o pomenu pitne vode
- spodbujati mlade k razmišljanju o varstvu narave v okviru celotne EU, zato bo poudarek na območjih Nature 2000
- evidentiranje podzemeljskih geomorfološki naravnih vrednot državnega pomena
- interpretacija kraških jam z vidika naravovarstva in tudi z vidika vključevanja v turistično ponudbo
- vzpostavitev geografskega informacijskega sistema o jamah
- kataster divjih odlagališč odpadkov v jamah
- ozaveščanje lokalnega prebivalstva o pomenu varstva narave in kraških jam
- krepitev in ohranjanje zdravja, izboljševanje telesnih zmogljivosti:
Jamarsstvo je tudi šport. To je aktivnost, ki zaradi svojega netekmovalnega značaja privlači marsikoga. Z jamarstvom se lahko začnemo ukvarjati pri katerikoli starosti in pri kakršnikoli telesni zmogljivosti. Jamarsstvo kot šport je primerno tako za tiste z manj kondicije kot za tiste, ki so športno bolj aktivni. Posamezniki s slabšo telesno pripravljenostjo se udeležijo lažjih raziskovanj, bolje pripravljeni pa se podajo tudi v globoka brezna, ki zahtevajo dobro fizično pripravljenost. Z jamarsko aktivnostjo se vsem krepiti fizična pripravljenost. Posamezniki s slabšo fizično pripravljenostjo se krepijo in tako pridobivajo samozavest in se udeležujejo vse zahtevnejših akcij. Dostop do jam vključuje pohodništvo v gorah, hribovju. Mladi si med iskanjem vhodov v jame pridobijo veliko gorniških izkušenj. Jamarsstvo krepiti zdrav življenjski stil, saj se jamarji veliko gibamo in to vedno v naravi. Jame so znane po izredno čistem in vlažnem zraku, ki dobro deluje na naše dihalne sposobnosti. Še posebej koristi astmatikom.

-
- Pridobivanje novih znanj, spretnosti in sposobnosti, ki bodo krepila samozavest, nekaterim pa bodo pomagala pri iskanju zaposlitve, v pomoč bodo pri študiju:
 - Osvojitvev in izpolnitev jamarske, vrvne tehnike
 - Uporaba GPSa, naklonomera, kart, kompasa
 - Osnove prve pomoči
 - Dokumentiranje in raziskovanje jam
 - Uporaba računalniških programov: ArcGIS, ArcExplorer, Surfer, Speleoliti, CorelDraw

Mojca Hribernik

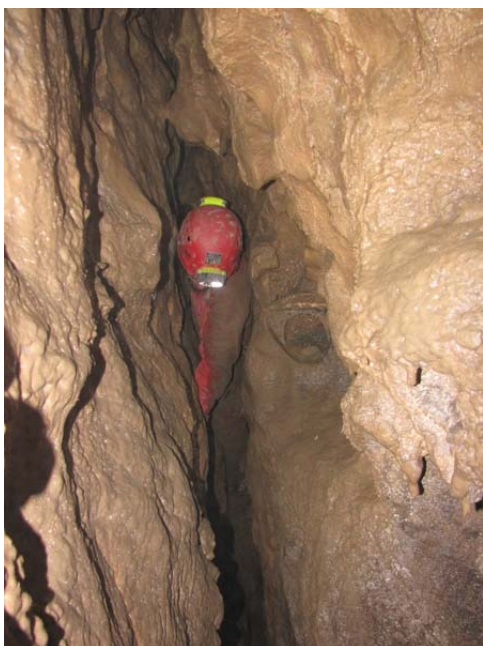

Kraške lepote (foto: Hribernik, 2009).

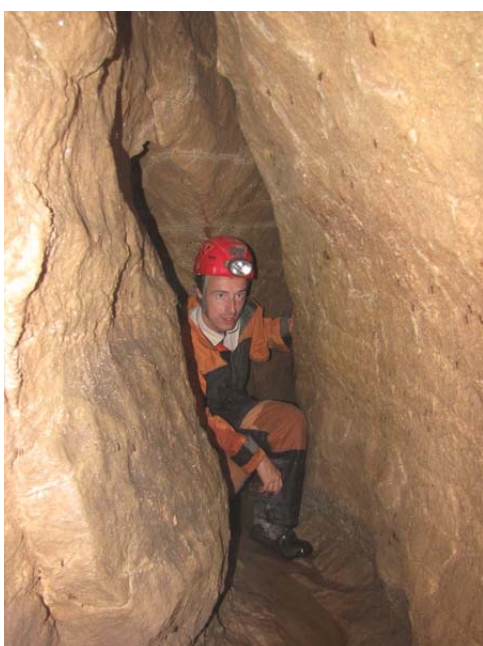
Jamarji in jamarstvo

Kdo smo jamarji?

Vsem nam je skupna ljubezen do narave. Potem pa se precej razlikujemo drug od drugega. Eni radi hodijo le v majhne jame z veliko kapniki in fotografirajo ali pa preprosto uživajo v lepotah, ki so skrite očem nejamarjev. Drugi so lovci na globine. Tretji si dajo duška iz raziskujejo geografske, geološke, biološke, hidrološke značilnosti jame. Četrti uživajo pri raziskovanju ozkih, zavitih rogov. Nekateri pa preprosto uživajo v družbi jamarjev, gredo z nami do vhoda do jame. Med tem, ko eni raziskujemo podzemlje, ti vrtijo kahalnico, da razveselijo lačne želodce raziskovalcev.

Raziskovanje v Petačevi jami (foto: Hribernik, 2009).

Miran v Votlini nad Pljuskanco (foto: Hribernik, 2009).

Kako postaneš jamar?

Pridružiš se jamarskem klubu. Podatke lahko poiščeš na internetu, časopisih, med kolegi. Najbolje je izbrati klub v katerem so izkušeni jamarji, inštruktorji jamarstva in jamarski reševalci, saj so to ljudje, ki imajo veliko znanja, da ga lahko prenašajo na začetnike. Vključil se boš v jamarsko šolo. V nekaterih jamarskih klubih si lahko izposodiš jamarsko opremo ter tako preveriš ali ti je jamarstvo res pisano na kožo.

Trening vrvne tehnike (foto: Hribernik, 2009).

Jamarska šola

Naučiš se veliko stvari, ki so uporabne v vsakdanjem življenju.

Najprej boš spoznal jamarsko opremo. Sledilo bo učenje vrvne tehnike (plezanje in spuščanje po vrvi) ter učenje vozlov ter spoznavanje osnov prve pomoči. S tem znanjem se boš v spremstvu inštruktorja spustil v svoje prvo brezno.

Trening vrvne tehnike pred vhomom v Hudo luknjo (foto: Hribernik, 2009).

Naučil se boš orientacije v naravi ter uporabe GPS, kompasa ter kart. Skupaj bomo merili in dokumentirali jame. Na predavanjih se boš seznanil o nastanku jam, kapnikov, podzemeljskih geomorfoloških oblik. Velik poudarek je dan varstvu jam.

Ko si nabereš dovolj znanja in izkušenj, opravljaš izpit za naziv jamar pripravnik. Po dve letih aktivnega jamarstva lahko opraviš še izpit za jamarja.

Mojca pri raziskovanju jame (foto: Oštir, 2009).

Pred vhomom v Klemenškov pekel (foto: Štiglic, 2009).

Mojca Hribernik

Koroško Šaleški jamarški klub 'Speleos-Siga' Velenje

Jamarstvo v Šaleški dolini ima dolgo tradicijo. Leta 1829, ko so gradili cesto skozi dolino, so naleteli na vhod v jamo. Leta 1935 pa je bil ustanovljen jamarški klub z imenom Speleus. Kasneje se je klub preimenoval v Speleos - Siga, kakor ga imenujemo še danes.

Naš klub ima svoje prostore v Hudi luknji ob cesti Velenje – Mislinja. Člani smo različnih starostih ter prihajamo iz različnih krajev Slovenije. Nekateri smo zelo aktivni, drugi malo manj. Naše aktivnosti potekajo po dogovoru, ko imamo čas. V svojih vrstah imamo sedem jamarških reševalcev in inštruktorja jamarstva.

V svoje vrste vedno sprejemamo nove člane ne glede na starost, spol ali izobrazbo. Pridružiš se lahko kadarkoli. Začetnikom posodimo vso potrebno jamarsko opremo ter jih naučimo raziskovati in dokumentirati jame. Treninge vrvene tehnike izvajamo v Hudi luknji.

Jame raziskujemo predvsem na območju Štajerske in Koroške. Včasih pa tudi v drugih delih Slovenije. Raziskujemo tudi v tujini. Zadnjih pet smo organizirali jamarske odprave v Črno Goro, ki je pravi raj za jamarje. Bili smo tudi v Srbiji in na Hrvaškem. Druženje s tujimi jamarji in drugimi domačini je prijetno doživetje.

Študentom biologije, geografije, geologije ter drugih smeri pomagamo pri njihovih seminarskih in diplomskih nalogah, saj so naloge, ki obravnavajo kraške jame vedno nekaj posebnega, edinstvenega. Dijakom nudimo pomoč pri raziskovalnih nalogah. Idej za različne raziskovalne naloge na vseh nivojih in na različnih področjih je vedno dovolj.

Več informacij o klubu je na spletni strani <http://www.speleos-siga.org/>. Svoja vprašanja lahko napišete tudi na speleos.siga@gmail.com.

Znak našega društva

Predstavitev članov projektne skupine

Projektno skupino sestavljamo člani kluba, ki smo bili ob prijavi na razpis (september 2008) stari 30 ali manj let. To smo: Mojca Hribernik (vodja projekta), Boris Šajtegelj, Patricija Oštir, Mateja Mazgan in Jože Pristušek. V veliko pomoč pa nam je inštruktor Rajko Bračič, ki budno spremlja delo naše projektne skupine. Pri našem delu pa nam pomagajo tudi drugi člani kluba, saj sami ne bi zmogli vsega. Spodaj smo predstavljeni člani projektne skupine, inštruktor in dva mlada tečajnika.

MOJCA HRIBERNIK ,30, jamarska reševalka, vodja projekta

Že po izobrazbi si stroke, ki te povezuje na nek način z jamarstvom. Kaj pa te je v bistvu navdušilo, da si se odločila za ta šport?

Po izobrazbi sem geografinja. Na geografiji sem si kot prvo usmeritev, kot se za pravo jamarko spodobi, izbrala geografijo krasa. Za jamarstvo pa sem se odločila, ker imam rada naravo, rada raziskujem in odkrivam kaj novega.

Kako dolgo pa že sodeluješ v klubu in tudi kot jamarska reševalka, kako da si se odločila za to?

Po končani gimnaziji sem bila na mladinskem raziskovalnem taboru v Mislinji, kjer sem se udeležila tudi trekinga skozi Hudo luknjo. To me je tako navdušilo, da sem leto za tem pridružila nekemu jamarskemu klubu, kjer pa žal ni bilo nikogar, da bi me naučil varno raziskovati in dokumentirati jame, zato sem se pridružila Koroško Šaleškemu jamarskemu klubu 'Speleos-Siga' Velenje in po pol leta resnega treninga jamarske tehnike v Hudi luknji in okoliških jamah leta 2003 naredila izpit za jamarko. Leto kasneje sem opravila še izpit za jamarsko reševalko pripravnico. Od leta 2005 pa sem operativna jamarska reševalka.

Kakšno je bilo tvoje največje doživetje v jami?

Doživetij v jamah je bilo precej. Eno izmed večjih je bilo sigurno 4 dnevno raziskovanje jame Kita Gačešina na Velebitu.

RAJKO BRAČIČ, 45, jamarski reševalec, inštruktor jamarstva in inštruktor JRS, inštruktor v mladinski pobudi

Jamar si že od leta 1984. Na kakšen način si takrat sploh prišel na idejo postati jamar?

Tisto leto sem slučajno prišel na kresovanje k jamarski koči, kjer so bili ostali jamarji. Ponudili so mi, da se jim pridružim in seveda je bila ponudba zame takrat zelo mikavna. Tako se je začelo moje jamarstvo.

Kakšen pa je sicer celoten postopek postati jamar?

Obrniti se moraš na klub, s katerimi začneš nato hoditi na treninge v jame ter se učiti plezanja. Po osvojitvi zadostnega znanja te klub pošlje na tečaj za jamarja. Kot član se lahko nato udeležuješ akcij, obiskuješ nove jame in seveda ob tem uživaš. Če je tu še prava družba, je stvar popolna.

Kaj pa je v bistvu glavni razlog, da si že toliko časa jamar, kaj te tako vleče v raziskovanje jam?

Ko sem enkrat začel, v vsaki jami videl kaj novega, zanimivega, temu nekako ne moreš več uiti. To postane del tebe.

Glede na to, da si že izkušen jamar, ali je bilo v jami kakšno posebno doživetje, katerega si si še posebej zapomnil?

V vseh letih mojega jamarstva je bilo veliko lepih trenutkov, srečanj, seveda so bili tudi naporji in kdaj tudi kakšni manj prijetni trenutki. Nikoli pa ni prišlo do tega, da bi zaradi kakšnega trenutka pomislil, da bi zapustil klub.

Vaše jamarske avanture trajajo včasih tudi po več dni. Ali se je kdaj zgodilo, da si v sami jami bil več kakor pa en dan?

Ja, kar nekajkrat se mi je zgodilo, da sem bil v jami več dni skupaj. Vendar je bilo kljub naporom zelo lepo ter zanimivo.

Jama Huda luknja v oskrbi Jamarskega kluba Speleos – Siga se tudi trži v turistične namene?

V jamo vodimo tudi turiste, vendar ves pridobljen denar, ki smo ga pridobili iz naslova jamarskega turizma vložimo nazaj v klub ali posodobitev jam.

Ali morda veš koliko jam si že obiskal?

Sicer si tega ne zapisujem, vendar lahko okvirno sklepam, da jih je preko 250.

Glede na vse bogate izkušnje v jamarstvu, ali si kdaj imel tudi kakšno neprijetno izkušnjo?

Neprijetne izkušnje so na nek način povezane z težjimi jamami, kjer se kdaj pa kdaj zgodi kakšna. Običajno si ob takšnih neprijetnostih vedno rečem »a mi je pa treba tega«. Včasih se prav zaradi neprijetnosti v kakšni težji jami podam nazaj v njo, da dokažem, da zmorem preko tega.

Kaj pa kakšne nenavadnosti v samih jamah, si kdaj naletel na kaj takšnega?

Ja, pogosto se najde kaj nenavadnega v globinah, to so predvsem bombe, vojaške pištole, razna okostja ali celo še nerazpadle živali, ki jih domačini odvržejo. Tako sem naletel tudi na medveda, ki je zdrsnil v jamo ter tam poginil.

Kot jamski reševalec, ali si pri akcijah naletel na kakšno posebno zanimivost, katero si si še posebej zapomnil?

Vsako reševanje je po svoje zanimivo, najbolj pa sem si zapomnil reševanje psa, kateri je preživel v kamnolomu kakšen teden. Ko sem ga spravil na varno, je pokazal toliko hvaležnosti, da sem se zavedal, da če bi ga vzel domov bi mi bil ta pes ves čas hvaležen.

Kako pa bi primerjal jamarstvo takrat, ko si začel ter danes?

Od takrat do danes se je zelo spremenilo, največ pa v tehniki raziskovanja jam ter jamarski opremi. Opažam pa, da je danes precej težko dobiti mlad kader, preseneča pa me, da pa imamo vedno več žensk, kar je pa tudi velika razlika, saj so včasih bile v manjšini ali pa jih sploh ni bilo.

PATRICIJA OŠTIR , 30, jamarka

Na kakšen način si prišla na idejo postati jamarka?

Ves čas me je zanimalo plezanje in ker tudi živim blizu jame Huda luknja in v bližini samega sedeža kluba, sem se kot približek plezanju odločila za jamarstvu, kjer doživljam to, kar sem si želela.

Ko si prišla na idejo postati jamarka, si se verjetno pozanimala kako in kaj dalje v klubu? Kdaj so bili ti tvoji začetki?

Ja, res je, najprej sem dobila informacije od članov kluba, nato pa sem začela hoditi na treninge v jame ter se naučila osnov varnega obiskovanja jam. Z jamarstvom sem se začela ukvarjati leta 2000, izpit pa sem opravila leta 2004.

Torej si v teh letih obiskala že kar nekaj jam. Ali je bilo v kakšni izmed njih kakšno še posebno doživetje in ali si bila v kakšni tudi po več dni?

Ja, bila sem že kar v precejšnjih jamah, vendar jih ne štejem, okvirno bi lahko rekla, da okoli 100. Zelo mi je ostala v spominu jama Dimnice, ker je to vodna jama in smo v njej tudi plavali. Jama pa je tudi sama po sebi tudi zelo lepa. Sicer pa sem bila najdlje v jami 12 ur.

Kaj pa te najbolj privlači v jamarstvu?

Odkrivanje novih svetov, ki niso dostopni vsem, jaz kot jamar pa jih imam možnost obiskati, odkriti in občudovati.

Glede na to, da nisi imela v jamah nobene nesreče, ali si pa morda naletela na kakšno drugo neprijetnost ali nenavadno stvar v jami?

Zame je vsaka jama nekaj posebnega, za vsako si moraš vzeti dovolj časa in tako najdeš vedno kaj posebnega, drugačnega. Še posebej reda opazujem lepe kapnike, kristale. Seveda pa sem naletela, kot vsi ostali jamarji na razna živa bitja od netopirjev, pajkov, stonog, ki prebivajo v jamah.

BORIS ŠAJTEGELJ, 32, jamarski reševalec

Kdaj in na kakšen način si sploh začel sodelovati kot jamar v klubu?

Jamarstvo me zanima že od otroštva, saj sem že kot otrok z veseljem pogledal v vsako luknjo. Nato sem postopno obiskoval turistične jame, tako da sem jih videl kar nekaj. Kot pa je pri meni običajno vse naključje, je tudi to, da sem začel sodelovati v jamarskem klubu. To pa je bilo leta 200. Dve leti za tem sem naredil tečaj za

jamarja. Pravtako pa sodelujem pri jamarski reševalni okoli štiri leta.

Glede na to, da med jamarji veljaš za večjega ekstremista, kje so razlogi, da se je razvilo to mnenje?

Običajno zlezem v vsako luknjo, kjer je le možno, da pridem skozi. To je zame tudi največji izziv, ker tako pogosto odkrijem nadaljevanje jam in predeli, kjer še ni stopila človeška noga.

Zaradi tudi kar precej dolgega jamarskega staža, si verjetno že obiskal kar precej jam ter doživel velike globine?

Ja, obiskal sem okoli 150 jam. Najgloblje pa sem bil v breznu Rene na Kaninu, katero je globoko okoli 1200m. V tem breznu sem bil dva dni.

Pa si bil še v kakšni jami po več kot dva dni?

Ja, to je bilo na Velebitu, kjer smo bili v jami kar štiri dni. Pa tudi v Ukrajini sem bil v eni jami tri dni.

Glede na to, da tudi precej potuješ, vedno neplanirano, kaj te privlači pri takšnem načinu potovanja ter tudi odkrivanju jam?

Vse je zame veliki izziv, tako nove neodkrite jame, kot tudi nenavadna potovanja. Če so možnosti med potovanji tudi pogledam kakšno jamo, saj je to postalo že na nek način del mene.

JOŽE PRISTUŠEK, 29, jamarski reševalec

Kaj je bil razlog, da si se odločil postati jamar in kako dolgo se že ukvarjaš z jamarstvom?

Z jamarstvom se ukvarjam petnajst let in razlog za to je bil moj prijatelj Milan Podpečan, kateri je že vrsto let aktiven jamar. Seveda pa sem poleg tega imel željo spoznati ta šport, katerega sem nekako povezoval s svojim že takratnim ljubljanim športom – pohodništvom.

Glede na to, da si že kar nekaj časa jamar, si verjetno že doživel kakšno posebno doživetje v jami?

Doživetij v jamah je bilo že zelo veliko. Menim, da je potrebno ta doživetja doživeti, saj jih je težko opisati. Sploh pa je poseben občutek, ko si v jami več kot en dan, kar sem že tudi doživel. Zanimiv dogodek za mene je bil tudi, ko sem v jami našel zob jamskega medveda.

Kaj pa te v bistvu sedaj, ko že poznaš jamarstvo najbolj privlači pri tem športu?

Sedaj me najbolj privlači pri jamarstvu druženje in razna doživetja, ki jih doživimo skupaj z jamarskimi prijatelji. In seveda še vedno podzemni dvet, ki ti vedno prikaže kaj novega.

Naredil si tudi izpit za jamskega reševalca. Ali ti je ob tem izpitu ostalo še kaj posebej v spominu?

Še posebej sem si zapomnil, ko sem naredil izpit, so se starejši reševalci malce pošalili iz nas novopečenih reševalcev...

MATEJA MAZGAN, 28, jamarka

Anketirala sem naše mlajše člane kluba ter tudi jamarja z veliko izkušnjami, Rajka Bračiča. Tudi sama sem med njimi. Moje jamarstvo se je začelo leta 2003, ko sem iz radovednosti po adrenalinskem športu pristopila v klub. Že od otroštva obožujem adrenalin in šport, saj sem mladost preživljala podobno kot Mojca, na drevesih in pogosto globoko v gozdu raziskovala ter iskala zanimivosti. Zame je bilo jamarstvo en nov izziv, katerega sem želela spoznati. Tako sem leto dni redno

trenirala in leta 2004 naredila izpit. Kot tudi vsi ostali, sem tudi jaz doživela marsikaj zanimivega v jamah, videla mnogo zanimivih kapnikov, seveda tudi neprijetnosti, kot so smeti in mrtve živali, ki jih domačini odvržejo kar v jame, na srečo pa še nisem imela kakšne neprijetnosti ali nezgode.

Predstavljam tudi dva tečajnika, ki sta se pridružila klubu:

TOMAŽ AVBERŠEK 16, tečajnik

Kot zadnji član, ki se je pridružil in kot tudi najmlajši med nami, kaj te je sploh vzpodbudilo, da si se odločil postati jamar?

Že nekaj časa me je zanimalo kako izgleda svet pod zemljo in to je bil tudi razlog, da sem se podal med jamarje, da lahko sedaj tudi raziskujem ta zame še novi in nenavadni svet pod zemljo.

Ali si v teh treh mesecih, odkar se ukvarjaš z jamarstvom že doživel kaj posebnega pri tem športu?

Moje največje doživetje do sedaj, kar se tiče jamarstva je bilo to, da sem našel jamo ne daleč od mojega doma. Najprej nisem vedel ali je to samo manjša odprtina, na koncu pa se je izkazalo, da gre za 50 metrski rov, kateri se na koncu zoža in ta del je tudi zakrit z kamenjem. Ta jama mi predstavlja tudi veliki izziv v bodoče, ko bomo raziskali nadaljevanje jame.

Kaj pa te sedaj, ko že počasi pridobivaš jamarske izkušnje v jami najbolj privlači?
Vsekakor so to kapniki, kateri mi predstavljajo nekaj novega, nenavadnega. Zanimivo pa mi je tudi občutek, ko v neraziskanih jamah nikoli ne veš kaj te čaka in kaj vse boš še raziskal.

Glede na kratek čas jamarstva verjetno še nisi naletel na kakšno neprijetnost?
Na kakšno večjo neprijetnost še res nisem naletel, čeprav je zame bilo dokaj neprijetno že to, ko sem se v ozkih prehodih zataknil. Izkušeni jamarji pravijo, da je to povsem normalno.

BARBARA ŠMIT, 28, tečajnica

Čez čas jamarstvo postaja vedno bolj priljubljeno tudi pri puncah. Kaj je bil torej tvoj razlog za pristopiti k jamarjem?

Predvsem je bila to radovednost kako izgleda ta šport in seveda svet pod zemljo. Malce pa mi je bil tudi izziv postati jamarka, ker to za mnoge še vedno ne velja kot ženski šport. V klubu sem sedaj drugo leto.

Kaj te pri jamarstvu najbolj privlači?

Kot prvo moraš imeti veliko volje in vložiti precej truda, da premoreš vse napore v jamah, včasih bolj psihične, kakor telesne, zato so potrebne predvsem izkušnje. Sicer pa me najbolj privlačijo zanimivosti podzemnega sveta, katerega zunaj ni možno videti.

Ali si že naletela na kakšno neprijetnost v jamah?

Da bi imela kakšno nesrečo, ne. Sicer sem pa naletela na kup smeti, ker mnogi domačini odlagajo smeti kar v jame, češ da tak noben ne bo opazil.

Najlepše se vsem zahvaljujem za podane informacije o vašem jamarstvu, vsem nam pa želim še veliko uspehov ter sreče pri jamarstvu in seveda še mnogo športnih podvigov.

Mateja Mazgan

Kras kot pojav

Se še spominjate učiteljice, ki je govorila o razliki med besedo kras pisano z veliko in z malo začetnico? Kraški pojavi niso značilne le za planoto Kras pisano z veliko, ki leži med Tržaškim zalivom, Goriškim poljem, Vipavsko dolino in Brkini, lahko jih zasledimo povsod po Sloveniji, kjer so karbonatne kamnine. Beseda kras izhaja iz

predindoevropske besede karra, kar pomeni gola skala oziroma površje. Definicije krasa so zelo raznolike in se razlikujejo glede na namen. Najbolj preprosta definicija pravi, da je kras del zemeljskega površja z značilnimi površinskimi oblikami in posebno hidrologijo, ki nastane zaradi topnosti kamnine v vodi. Najbolj značilne kraške kamnine so sedimentne kraške kamnine, kamor uvrščamo karbonate. Med karbonatne kamnine prištevamo apnenec, dolomite in njihove klastite (breča, konglomerat, peščenjak...). Najpogosteje se kraške oblike razvijejo v apnencu. V Sloveniji zavzema okrog 35 % površja, medtem ko dolomit le 8 %, kar skupaj predstavlja 43 % kraškega površja v Sloveniji. Pri nas kras delimo v tri skupine: alpski kras, obsega visokogorski in gorski kras v Julijskih Alpah, Savinjskih Alpah in Karavankah, dinarski kras zavzema visoki in nizki kras Primorske, Notranjske in Dolenjske. V zadnjo skupino pa uvrščamo Dinarsko-alpski vmesni in osamelni kras, ki se nahaja na Idrijskem, Cerkljanskem, Tolminskem, Polhograjskem hribovju, vzhodnih posavskih gubah, na Gorjancih ter ponekod v severni in vzhodni Sloveniji. Pogosto si takšno pokrajino predstavljamo kot golo, skalnato površje brez površinskih voda in možnosti kmetijstva. Deloma to drži, saj vode ne tečejo po površju, ampak skozi razpoke v kamnini poniknejo v notranjost. Pri tem voda raztaplja apnenec. Takšen proces imenujemo korozija oziroma kemično preperevanje (raztapljanje). Čista voda, ki sicer v naravi ne obstaja, lahko raztopi le majhen delež karbonatne kamnine, kadar pa se veže z ogljikovim oksidom, nastane šibka ogljikova kislina, ki raztapljanje zelo poveča. Del ogljikovega oksida dobi padavinska voda iz zraka, velik del pa iz prsti iz razpadanja organskih snovi. Hitrost raztapljanja kamnine je zelo odvisna od topnosti mineralov ter njihovega razmerja v kamnini. Bistvena kraška minerala, ki določata ali bo neka kamnina kraška sta kalcit (CaCO_3) in dolomit ($\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$), ki se raztopita v celoti. V hladnem podnebju je korozija šibka, najmočnejša pa je v vročem in vlažnem podnebju.

Značilne površinske kraške oblike, ki nastanejo zaradi raztapljanja so vrtače, kraška polja, slepe doline, zatrepne doline, brezna, žlebiči, škavnice, škraplje in druge. Nasproten proces koroziji je izločanje kalcita. Odlaga se lahko kot siga v podzemlju, kjer nastanejo podzemne kraške oblike: kapniki, kapniški stebri, zavese, sigovi slapovi, jamski biseri, ponvice... V primeru, da se kalcit izloča iz tekoče vode na površju nastane lehnjak, ki je kemično povsem enak sigi. Nabira se na vodnem rastlinju, zato je izrazito lahek (tudi lahkovec). V Sloveniji so najbolj značilni lehnjakovi pragovi na Krki. Prav slednje oblike, ki so posledica korozije ali izločanje kalcita nudijo čudovite naravne lepote in rekreativne možnosti, kar omogoča razvoj turizma. Kras tako ni več zgolj kamnito površje pač pa nudi posebno doživetje vsakomur.

Mirja Bobnar

Viri in literatura:

- Natek, K., 2003. Geomorfologija. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 217 str.
- Stepišnik, U., 2007. Osnove geografije krasa, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 110 str.
- Senegačnik, J., Drobnejak, B., 2002. Obča geografija za 1. letnik gimnazij. Ljubljana, Založba Modrijan, 183 str.

Jama Vranja peč

Uvod

Jama Vranja peč se nahaja na območju kontaktnega krasa v Ložniškem gričevju (v bližini Velenja). Ložniško gričevje je svet gričevnato-hribovskih vzpetin med Velenjsko kotlino in Dobrnskim podoljem na severu in Celjsko kotlino na jugu. Med kamninami se pojavljata dve skupini. Kjer so prepustni apnenci najdemo skupaj z manjšimi podolji, kraške jame, vrtače, brezna in suhe doline. Druga kamnina, ki sestavlja to območje je andezitni groh, ki gradi predvsem nižje vzpetine. Na njem nastaja debela plast prsti. Po površju teče mnogo potokov, ki so pokrajino razrezali v številne dolinice (Vodnik po Savinjski planinski poti, 2002).

Karta 1: Območje, kjer se nahaja Vranja peč Vir: Atlas okolja

Na zgornji karti je označena lega jame ter s temno modro Arnaški potok, ki priteče iz vzhodne strani.

V apnenčastem hrbtu je voda, Arnaški potok, izoblikovala več kraških objektov, med katerimi je najbolj zanimiva vodoravna jama v obliki črke S in v dolžini 58 m. Nad vhodom v jamo je približno 14 m visok skalni mož – skalna igla. Omeniti moram, da je to vsa dostopna literatura o tej jami (Vranja peč, 2009).

Problem

Preučitev območja Arnaškega potoka in ugotavljanje vzrokov, ki so povzročili nastanek jame Vranja peč.

Hipoteza

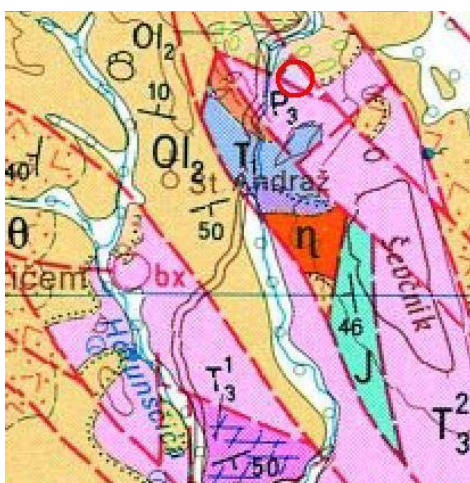
Arnaški potok priteče iz bolj uravnanega območja na vzhodu, poraslega s travniki. Ko pride do kamninskega, malo vzpetega, z gozdom poraslega območja, nadaljuje tok skozi/pod hrib. Po približno 60 m pride ponovno na površje. Pri izviru se strmo dviga skalnata stena. Naprej teče površinsko in se izliva v reko Ložnico.

Potok bi lahko izbral lažjo pot: naredil bi manjši ovinek ob robu vzpetega grebena ter ravno tako prišel do druge strani, vendar zakaj temu ni tako?

Geomorfološke in geološke značilnosti okolice in jame

Območje predstavlja kontaktni kras. V smeri od koder priteče potok se nahaja lapornata morska glina in ilovica, nato potok površinsko teče po neprepustnem apnenčevo-dolomitnem konglomeratu in breči. V toku pod površjem je masivni dachsteinski apnenec. V jami pa sem opazila tudi konglomerat in brečo, ki se je cementiral na apnenec ter nanose proda. Ko pride potok ponovno na površje se sestava kamnine še kakšnih 50 m nadaljuje. Iz geološke karte je bilo težko razbrati katera kamnina sledi naprej. Najverjetneje je še naprej dolomitna in apnenčeva breča ter konglomerat. V bližini izliva potoka pa so aluvialne naplavine.

Iz geološke karte ugotovimo, da je apnenčast vzpeti del le podaljšek, nekakšen vložek masivnega gričevnatega hribovja Sevčnik v nepropustno kamnino.

Karta 2: Geološka sestava območja

Površje nad jamo je opazno kraško. Polno škrapelj, v nadaljevanju pa najdemo tudi nekaj vrtač. Nad jamo opazimo iglo – skalnato špičasto obliko. Južno od jame se nadaljuje daljše kraško gričevnato vzpeto območje Sevčnika. Območje, kjer teče voda po površju je brez površinskih kraških oblik.

Oblikovanost jame

Jama je vodoravna, globine 2 m, je prehodna, rov je visok od 2 do 4 m, širok od 1 do 4 m. Čez jamo stalno teče Arnaški potok, globina vode je od nekaj cm do 50 cm, po močnejšem deževju naraste tudi do 1 metra.

Vzdolž celotne jame in po izviru se pojavljajo fasete. So dokaz za vrtinčenje vode in kažejo na to, da je bila v preteklosti jama popolnoma zalita. Ko pride voda ponovno na površje se fasete nadaljujejo. Pri novem izviru potoka, je zelo strma stena, začetek zatrepne doline. Vidno pa je, da je bila jama v preteklosti daljša in je prišlo do zrušitve jamskega stropa, saj je potok vrezan v živo skalo. V taki obliki se nadaljuje približno 50 m.

Nad ponorom in izvirov sta večji razpoki, zato ima jama precej velik vhod in izhod. To omogoča lažji vdor zraka v notranjost in spremeni kemične procese v jami. Ker je jama kratka, je precej zračna (ko sem bila v jami sem občutila prepih).

Jama ima izrazito obliko črke S. Pri vrezovanju poti v podzemlju je verjetno imela pomembno vlogo tektonika in določene razpoke v apnencu so povzročile, da je reka v jami vijugala.

Jama je verjetno precej mlada, saj nima razvitih večjih kapnikov. Na stropu zasledimo le manjše sigaste tvorbe, zavese, ki so v večji meri preoblikovane. Zaradi vlage, zmrzali so nekateri ostanki kapnikov črni. V osrednjem delu, kjer je vpliv zraka iz zunanosti malo manjši se pojavljajo kapniki v pravih barvah in oblikah. Na jamskem stropu sem zasledila več razpok, zaradi česar je voda prihajala v notranjost tudi navpično iz površja.

Slika 1: Zavese v jami

(foto: Rataj, 2009)

Slika 2: Spremenjeni kapniki zaradi vpliva zraka

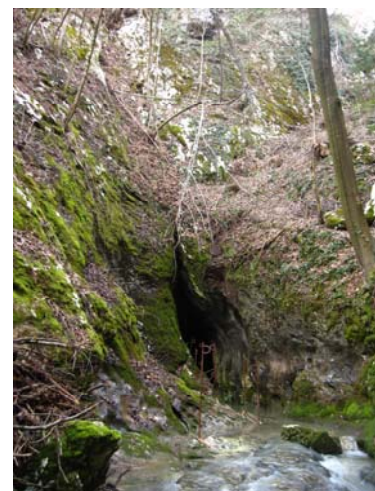
(foto: Rataj, 2009)

Nad vhomom v jamo je bilo zaslediti nekaj manjših odprtih, verjetno se nadaljujejo v fosilne rove in so dokaz, da je nekdanje okoliško območje bilo višje ter se je skozi obdobja zniževalo.

Na jamskih stenah so bile vidne vodoravne obarvane črte, kar kaže na to, da se gladina vode spreminja. Jama se v sedanosti počasi pogloblja.

Slika 3: Vhod skozi razpoko, fosilni rov nad vhomom (foto: Rataj, 2009)

Slika 4: Izvir, nad njim večja razpoka (foto: Rataj, 2009)

Ob vodnem toku je bilo opaziti nekaj prinešenega material iz zgornjega toka – prod in pesek. Ob potoku pa sem opazila tudi cementirani material – brečo/konglomerat.

Od jamskih živali je bilo zaslediti le pajke. Pri vhodu in izhodu iz jame, kjer je vpliv svetlobe zaradi večjih odprtih velik, se pojavlja tudi jamsko rastlinje: lišaji in mahovi.

Ugotovitve

Vzrok za nastanek jame:

nekraška voda je naletela na karbonatno oviro

v masivu je bilo dovolj razpok

voda je z agresivnostjo širila razpoke in na istem nivoju v vodoravni legi nadaljevala svoj tok pod zemljo

rov se je širil, oblikovala se je jama

Glavna ugotovitev je, da je jama bližnjica, ki jo je potok oblikoval na svoji poti. Namesto, da bi nadaljeval svoj tok po površju in pri tem naredil manjši ovinek, so bile razpoke in sestava kamnine dovolj dobra vzroka, da se je tok usmeril v podzemlje in pri tem oblikoval jamo.

Kot posebnost jame pa je ta, da se od večine jam razlikuje po tem, da je v celoti prehodna po potoku, njena globina pa znaša samo 2 m, kar pomeni, da ima potok majhen strmec.

Tadeja Rataj

Literatura

Gams, I., 2003. Kras v Sloveniji v prostoru in času. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 516 str.

Vodnik po Savinjski planinski poti. URL: http://www.orientacija.net/file_download.php?int_item_id=78. (citirano, 7.3.2009)

Vranja peč. URL: http://www.slovenia.info/si/naravne-znamenitosti-jame/Vranja-PeC%C4%8D.htm?naravne_znamenitosti_jame. (citirano, 7.3. 2009)

Varstvo kraških jam

Kras v Sloveniji nastaja predvsem na apnencu in dolomitu. V vodo iz prsti in zraka preide CO₂, nastane šibka ogljikova kislina, ki raztaplja kraško kamnino in ustvarja podzemeljske kanale in votline. Ta proces se imenuje korozija. Površinska vodna mreža na kraškem terenu je zelo redka, saj padavinska voda skozi prepustne kamnine odteka v podzemlje. Tam oblikuje kraške jame. V Sloveniji je raziskanih že prek 10.000 jam.

Kraški izvir iz Podgrajske jame pri Vranskem (foto: Hribernik, 2009).

Kras spoznamo po naslednjih površinskih pojavih: ponikalnicah s požiralniki in ponori, vrtačah, udornicah, kraških poljih, kraških izviroh, suhih, slepih in zatrepnih dolinah, žlebičih, škrapljah... Za podzemlje pa so značilne kraške jame, ki nastajajo s korozijskim razširjanjem razpok v kamninah. Padavinske vode in vode iz nekraškega sveta se zbirajo v kraških vodonosnikih v podzemlju. Na površje pridejo ponovno v kraških izviroh. Med ponorom in ponovnim pojavom vode na površju pa se voda pretaka po večinoma neznanih podzemeljskih poteh. Za kraške izvire so značilni veliki pretoki, zato so primerni viri pitne vode. Varovanje kraških izvirov pred onesnaževanjem je težko, saj imajo velika in težko določljiva zaledja. Čim bolj je kras razvit oz. čim bolj je prevotljen z jamami, tem hitreje in neposredneje se voda pretaka skozenj. Samočistilne sposobnosti kraških voda so izredno majhne, zato vsako onesnaženje v zaledju izvira močno vpliva na kakovost vode. Z različnimi sledili se lahko raziskuje zaledje nekega kraškega izvira. Raziskovalci zlijejo sledilo v neko brezno, ponor, požiralnik in potem na vseh bližnjih izviroh opazujejo in jemljejo vzorce ter ugotavljajo vsebnost sledila v vodi. Jemanje in opazovanje vzorcev je dolgotrajno, saj včasih lahko traja več mesecev, da voda priteče od ponora do izvira. Voda ene ponikalnice se lahko pojavi v različnih izviroh.

V primeru, da recimo na neki planoti odvržemo poginulo žival v brezno ali udornico, so v nevarnosti vsi kraški izviri v vznožju te planote. Voda se skozi kraško planoto pretaka po neznanih poteh tako, da zelo težko ugotovimo, kateri izviri bodo onesnaženi. V primeru odlaganja odpadkov v neki jami, breznu, vrtači ali udornici, se voda pretaka preko odpadkov naravnost proti izvirom kraške vode, ki so pogosto vodna zajetja. Potem pijemo vodo, ki je tekla preko mrhovine, akumulatorjev, baterij, lakov in drugih nevarnih odpadkov.

Kapniško okrasje, ki ga je nujno varovati (foto: Hribernik, 2009).

Vode se na nekraškem svetu pretakajo po površini. Na kraškem svetu pa se voda pretaka podzemeljsko po neznanih poteh. Težko je predvideti kam bo odtekala kakšna voda.

V okolici Spodnje Savinjske doline je ogromno kraškega sveta. Kras je na Dobrovljah, v Ložniškem gričevju in delno tudi v Posavskem hribovju. Še več je krasa v okolici Zgornje Savinjske doline, saj so Kamniško Savinjske Alpe pretežno kraške. Tudi v okolici Šaleške doline je precej krasa in kraških jam. V vznožju kraškega sveta so kraški izviri, ki se pogosto uporabljajo kot zajetja za pitno vodo.

Odpadki v vrtači v neposredni bližini jam (foto: Hribernik, 2009).

Odlaganje odpadkov v kraške jame je še posebej nevarno, ker se voda pretakajo preko odpadkov naravnost v vire pitne vode. Stroški čiščenja jam so ogromni.

Jamarji se trudimo osveščati ljudi o nevarnostih odlaganja odpadkov v jame. Žal pa se še vedno dogaja, da naletimo na onesnažene jame. Na Golteh smo v breznu naleteli na odpadke ter na poginulega psa, ki ga je nekdo odvrigel v brezno. V nekem drugem breznu na Golteh smo naleteli na ostanke gamsov zapakirane v plastično vrečo. Očitno je bilo to delo divjega lovca. V vznožju Golt so zajetja pitne vode. Na Raduhi se dogaja, da posamezniki v brezna odvržejo poginule krave. Na območju Bohorja je bilo v plitvem breznu približno 15 poginulih ovac in koz. Na območju Kuma

smo v treh breznihi naleteli na kupe odpadkov. Tudi mrhovino. Še slabše je stanje v jamah, ki so blizu naselij. Na območju Ložniškega gričevja, ki se razteza med Spodnjo Savinjsko dolino ter Šaleško dolino, je vse preveč onesnaženih jam. Na Ponikovski planoti, ki zavarovana kot Krajinski park Ponikovski kras, so odpadki v jamah pogosti. V jame se pogosto iztekajo tudi odpadne vode. V kapniško bogati Boštenuhovi jami, ki se razteza pod stanovanjsko hišo, se širi smrad, saj se fekalije in druge odpadne vode stekajo naravnost v jamo.

Pri vsem tem velja dodati, da so prav vse jame naravne vrednote državnega pomena. Nekatere med njimi pa so še dodatno zavarovane kot naravni spomeniki.

Vandalizem v jamah (foto: Hribernik, 2009).

Mojca Hribernik

Doživetja v jamarstvu, jamah

Moji jamarski začetki

Pred sabo imam zanimivo nalogo. Napisati nekaj o jamarstvu pa se s tem šele spoznavam. Bom pač pisal nekaj o svojih prvih korakih. Predvsem pa nekaj o veselju do dogajanja. Tako je jamarstvo nekaj kar mi prinaša zadovoljstvo. Pri tem mislim na več stvari. Od spoznavanja novih skrivnosti podzemnega sveta pa do druženja z zanimivimi ljudmi.

Tako sem se na vabilo Mojce odzval in prišel pogledat kaj se dogaja v jamarskem društvu. Pa je tukaj med jamarji zelo zanimivo. Veliko je aktivnosti in prihaja do različnih problemov, ki se rešujejo v društvu.

Spoznavanje jam pa je tako poglavje zase. Ob prvi akciji v Hudi luknji sem se sam pri sebi po tihem spraševal. Pa kaj hudimana sem si nakopal na glavo, kaj mi je tega treba. Zakaj se sedajle mučim tukaj notri po tem temnem in vlažnem svetu, ko bi lahko užival nekje zunaj na soncu. Pa sem bil s temi mislim sam pri sebi in sem si rekel;« Tako pač je bodo že še prišli tudi užitki in veselje na začetku pač moram stisniti zobe.» Pred časom sem poslušal kako je Mojca govorila o tem kakšno pustolovščino je doživela ob raziskovanju jame. V teh besedah sem našel nekaj zelo zanimivega. Zanimiva je bila beseda pustolovščina. To pa je tista beseda, ki opisuje navdušenje nad dejanjem. Ob teh besedah sem se vrnil v leta, ko sem trgal hlače na dvorišču in se podil okoli vogalov. To je bilo super in dnevi so bili resnično polni dogajanja. Biti pustolovec in se učiti novih stvari.

Ob obisku Petačeve jame je bilo pa zelo pestro. Pošteno povedano sem se moral pa zelo držati za vajeti. Ko smo obtičali znotraj ožine in premetavali transportke naprej sem imel pa mehka kolena. Komaj sem zlezal skozi ozko okno potem pa še dolgotrajno prestavljanje opreme. Spredaj sta pa Andrej in Mojca nekaj robantila in se mučila z ožino. Nisem imel dobrega občutka in kar nekaj časa sem rabil, da sem v sebi sprejel sklep, da se obrnem nazaj. Tole je bilo preveč za moje začetniško znanje in izkušnje. Bom že še prišel kdaj sem. Lepo sem povedal svojo namero in se počasi zasukal nazaj proti izhodu. Ni me bilo sram priznati poraza. Se bom že utrdil tudi za take preizkušnje. Sem pa vesel, da so drugi brez pripomb sprejeli mojo odločitev.

Rad pa bi napisal še nekaj drugega. In sicer me zmeraj bolj navdušuje to, da je življenje v klubu zelo aktivno. Pri tem mislim tako na aktivnosti kot na medsebojne odnose. Skrbeti, da se kar naprej nekaj dogaja ni kar tako. V ozadju se mora skrivati veliko dela in razmišljanja ter skrbi kako se bo izpeljalo. Voditi društvo pa zahteva od človeka široko predanost in razmišljanje o drugih članih, jih povezovati in najti vezi za skupne cilje. Zavedanje, da smo vsi skupaj ena velika družina je zame zelo pomembna. To daju posamezniku možnost, da se uveljavi in podeli svojo energijo z drugimi. To pa povzroči veselje in zadovoljstvo v človeku. Tako si želim še veliko prijetnih trenutkov v jamarski družini.

Miran Puc

Kita Gaćešina

Leta 2001 smo imeli terenske vaje na Velebitu. Divji tereni. Večinoma neposeljen svet. Kamorkoli se obrneš, kras. Ogledovali smo si površinski kras ter mimogrede videli nekaj vhodov v brezna in jame. V meni so se zbudila vprašanja kaj skriva podzemlje. In končno se mi je uresničila želja videti še delček podzemeljskega Velebita. Nekaj dni v jamskem sistemu Velebita.

Velebit je del Dinarskega gorstva za katerega je značilna prevladujoča slemenitev od SZ proti JV. Predstavlja izrazito geografsko ločnico med celinsko in sredozemsko Hrvaško. Najvišji je Vaganski vrh (1757 m). Prevladujejo mezozojski apnenci, kar je botrovalo močni zakraselosti površja. Za Velebit je značilno zmerno gorsko podnebje z veliko padavinami na gorskih pregradah. Največ padavin pade oktobra in novembra.

Od 21. do 24. junija 2008 smo se Rajko Bračič, Boris Šajtegelj (KŠJKSSV) in jaz pridružili Ani in Darku Bakšić iz Zagreba (SO Velebit) pri raziskovanju jame Kita Gaćešina na Velebitu. Kita Gaćešina je 3. najdaljša in 16. najgloblja jama na Hrvaškem. Leži na območju Crnopaca, Južni Velebit. Skupna dolžina Kite znaša 13942 m, globina pa 465 m. Jama oz. jamski sistem je pravi labirint rovov, brezen in velikih dvoran. Rovi freatičnega nastanka se prepletajo z rovi vadoznega nastanka. Hrvaški jamarji iz različnih klubov jo sistematično raziskujejo že 6 let. Na načrtu jame pa je še vedno veliko vprašajev, ki kličejo k novim odkritjem. Včasih so do vhoda morali pešačiti kar precej daleč. Sedaj pa je cesta skoraj do vhoda tako, da nam je bila hoja prihranjena.

Površje okrog vhoda v jamo je popolnoma kraško in kot tako brez površinske vode. To je tudi en od razlogov, da jamarji raje bivakirajo v jami kot zunaj. Drugi razlog za bivakiranje v jami je ta, da se tako prihrani veliko časa. Raziskovanje Kite zgleda tako, da se jamarji odpravijo v jamo vedno za nekaj dni.

Sobotni popoldan smo namenili spustu v jamo. Na začetku so nam delali družbo še trije jamarji - snemalna ekipa (Marko Lokas, Tvrtko Dražina, Šime Sorić), ki so se spustili le do prvega bivaka. Ostali smo se spustili do drugega bivaka v Makiti.

V Kiti (foto: Bračič, 2008).

Vhodno brezno je globoko 100m. Na dnu brezna pa se je slišalo močno bučanje vetra, ki je prihajalo iz rova, kamor smo nadaljevali svojo pot. Bučanje je kazalo na velik sistem v ozadju in zbuvalo radovednost v nas. Prvi dan je bil namenjen le spustu do bivaka, ki je na globini približno 150 m. Sliši se malo, vendar se je treba do te globine kar potruditi, saj je jama močno razgibana in spustom sledijo vzponi tem pa spet spusti. Bivak ima odlično lego. Prostor je suh tako, da nam ni bilo potrebno

postavljat šotora. Blizu je pitna voda. Že prvo noč sem dobro okusila, da temperaturna območja napisana na moji spalni vreči nimajo kaj veliko veze z realnostjo. Noč je bila presneto hladna. Hladno nedeljsko jutro smo začeli s čajem, ki nam ga je pripravil Darko, da bi nas zvalil iz spalnih vreč. Tako smo začeli tri jutra zaporedoma. Po zajtrku smo se spravili v blatne, vlažne kombinezone in šli novim odkritjem naproti. V nedeljo smo se razdelili na dve ekipi, Darko in Ana v eni, mi trije v drugi in šli raziskovat vsak svoj odsek. Oboji smo kaj hitro končali, saj smo vsi prišli do neprehodnih zoženj.

V ponedeljek sta se Ana in Darko lotila kamina, ki se je hitro končal. Mi trije smo imeli več uspeha tako, da sta se nam pridružila tudi Ana in Darko. Boris se je stlačil v ožino in prišel v 41m vertikalno, ki je dajala upanje za nadaljevanje. V torek smo nadaljevali z raziskovanji začetimi prejšnji dan. Z zadnjim kosom vrvi smo se spustili do globine 280m. Videti pa je, da brezno 'šiba' dalje. Vrnili smo se v bivač, kjer smo se po kratkem razmisleku odločili, da se bomo še isti dan potrudili in odšli na površje. Tako smo v poznih večernih urah prišli na površje v toplo zvezdnato noč. Veseli zvezd, lune in ptičjega petja, smo zaspali kar pod milim nebom.

V sredo smo se zbudili v toplo, svetlo jutro. Ustavili smo se v prvi gostilni. Ana in Darko sta nas potolažila, da so tam že navajeni umazanih jamarjev tako, da ne bomo prevelika atrakcija. Namreč po prihodu iz Kite smo bili vse prej kot čisti. Kasneje smo se ob poti ustavili ob manjši rečici in oprali opremo ter sebe očedili, da smo bili kolikor toliko spodobni.

V času naše male odprave smo na novo izmerili 220 m novih rogov.

Hrvaški jamarji imajo drugačen način merjenja dolžine jam kot mi. K skupni dolžini upoštevajo le horizontalno dolžino rogov. Tako bi pri njih bilo popolnoma navpično brezno globoko 100m in s premerom 5m dolgo le 5m. Če računamo na takšen način, je Kita Gaćešina dolga 10,7km, če pa računam po našem sistem pa je dolga 13,9 km. Mlajše generacije hrvaških jamarjev se vse bolj nagibajo k temu načinu računanja dolžin jam.

V Kiti Gaćešini smo se od Ane in Darka naučili marsikaj novega. Oba sta odlična jamarja. Ana je pravi vzor za vse jamarke. Nabita s kondicijo, spretna, izkušena jamarka, ki ji transportke in velike globine ne delajo težav.

Velebit je pravi raj za jamarje, ki ponuja še veliko skrivnosti.

Viri:

Barišić, T. in sodel., 2008. Speleološka istraživanja jame Kita Gaćešina. Hrvatski speleološki poslužitelj, public.carnet.hr/speleo, 2008,

<http://public.carnet.hr/speleo/kitagacesina/index.html> (citirano: 5.5.2009).

Špilje Hrvatske, <http://www.speleo.hr/deepest.htm> (citirano: 5.5.2009).

Natek, K., Natek, M., 1999. Države sveta 2000. Ljubljana, Mladinska knjiga, 704 str.

Mojca Hribernik

Pohod

Leto, ki se počasi izteka smo jamarji zaključili z tradicionalnim pohodom na sv. Štefana dan! Zbrali smo se pred našim domom. Ko so prvi pohodniki vstopili je iz prostora dišalo po gobovi juhi. Po okrepčilu smo sedli v kombije in se odpeljali proti

Frakolovu. Naša izhodiščna točka se je tam tudi začela. Delal se je lep zimski dan. Sonce se je vzpenjalo in metalo sramežljive hladne zimske žarke. V Frankolovem so se nam pridružili še ostali pohodniki, ki so prispeli iz drugih krajev. Žuborenje potoka nas je spremljalo, ko smo se vzpenjali proti srednjeveškim razvalinam gradu Lindek. Od tod se razprostira lep razgled na celjsko kotlino. Posedli smo razpadajočih razvalinah nekdanjega mogočnega gradu. Flaša domačega žganja je krožila med pohodniki in nam vlivala novih moči, ki jih bomo potrebovali, da bomo lahko premagali zadano nalogo. Tukaj smo naredili tudi nekaj posnetkov pa tudi nepogrešljivo gasilsko sliko. Po označeni poti smo pozno popoldne prispeli v Vitanje, kjer smo prvi pohodniki v gostilni Kuzman počakali na ostale, ki nam niso sledili v takem tempu. Od tu smo se podali proti Hudi luknji kjer smo še pozno v noč jemali slovo od starega leta in ob zvokih harmonike proslavljali.

Pohodniki na Stenici (foto: Hribernik, 2009).

Drago Jeseničnik

Potovanje po Kubi

Na potovanje po Kubi sem se odpravila že pred petimi leti, vendar mi je ostalo v spominu, kakor, da bi se odvijalo to poletje.

Kuba za mnoge najbolj poznana po cigarah, glasbi, karibskem rumu, starih avtomobilih, lepih dekletih...ima še mnogo več lepot, kakor si mnogi sploh predstavljajo.

Pot potovanja sva si skupaj z mojim sopotnikom izbirala kar sproti, na sami poti. Za začetek potovanja in za naše vrste – jamarje tudi najbolj zanimivi predel je bila pokrajina Vinales, za mnoge celo bolj poznana po poljih tobaka. Do tja sva pripotovala z "taksijem na črno", tako da sva se peljala z enim izmed njihovih starih avtomobilov, katerega smo morali med potjo do tja še celo popravljati. Ko sva prispela do te znane pokrajine, sva kot povsod drugje na Kubi takoj dobila prenočišče v eni izmed vasic pri domačinih. Celotno potovanje sva namreč prenočevala ter jedla pri domačinih ter na tak način najboljše spoznala njihov način življenja. Pokrajina Vinales je precej hribovita in povsem drugačna od naše. Zaradi hribov ter kraškega

področja se v tem predelu nahaja precej jam, saj imajo registriranih kar okoli 4000 jam, na celotni Kubi pa celo 11000. Prav v tem predelu so najbolj razviti kraški pojavi, saj je večina ozemlja iz karbonatnih kamnin, v glavnem iz apnenca.

Ker je pokrajina precej divja, je tudi dostop do jam precej omejen. Zato sva morala najeti konje ter vodiča, kateri naju je vodil po pokrajini polni nasadov tobaka, z konji smo celo prečkali reke in na koncu le prišli tudi do ene izmed mnogih jam. Vhod v jamo je bil precej velik, pravitako pa celotna jama. Ker seveda v jami nimajo razsvetljave, nama je dal kar nekakšno bakljo, tako da smo vsak s svojo baklo hodili po jami. Jama je bila polna raznoraznih kapnikov. Hodili smo po enem večjem ter precej dolgem rovu, kjer se je bilo ves čas potrebno izmikati kapnikov in dlje časa ko smo hodili, bolj se je slišal smeh ter nekakščno čofotanje. Ko smo prišli takorekoč do konca prehodnega dela, je levo potekalo kot nekakšno dolgo jezece, katero se je nadaljevalo v rov, kateremu nismo videli konca. In v tem jezercu so se kopali obiskovalci, katerim sem se kmalu pridružila tudi jaz. Največja razlika med jamo na Kubi ter jamami pri nas je bila ta, da je bilo v jami precej toplo ter da je bila tudi voda precej topla. Ocenila bi stopinje okoli 10 in več.

Vsem, ki boste kadarkoli obiskali Kubo, priporočam, da si vzamete dan ali več za obisk pokrajine Vinales, katera je tudi naju na celotnem potovanju po tej še vedno socialistični državi najbolj prevzela ter nama ostala v najlepšem spominu.

Mateja Mazgan

Jama v pokrajini Vinales na Kubi

Potovanje s konji po pokrajini Vinales

Jamarstvo

Za jamarstvo sem izvedel čisto slučajno, preko netloga in maila. Pred letom sem dobil eno povabilo na ogled jame. Pridružil sem se jamarskem društvu in enkrat smo si ogledali jame v Logarski dolini. Člani društva smo si ogledali tudi Hudo luknjo. Spomladi smo si ogledali prvi del jame do previsa. Prvič v Hudi luknji je bilo razburljivo, adrenalinsko ter tudi fizično naporno. V tem tečaju smo imeli veliko akcij po raznih jamah, nekatere so bile lažje nekatere težje. Kmalu smo začeli s vajami vrhne tehnike (učenje vozlov, plezanje spuščanje in potem tudi težje veščine, pripenjanje..). Že na začetku smo se seznanili z jamarsko opremo. Tako sem uporabljal jamarski kombizion, čelado, plezalni pas... Od začetka sem imel težave z uporabo opreme za plezanje, nekaj sem se s časom naučil nekaj pa mi še dela vedno povzroča težave. Osnove plezanja smo se učili na steni pred jamarskim klubom. Tehnika je zahtevna saj je večini in tudi meni delala težave, potrebno je dosti ročnih spretnosti in fizične pripravljenosti, posebi, ko smo imeli težje stvari (prepenjanje..). Je pa zanimivo ko si na višini in si odvisen od svojih sposobnosti, ter znanja, poleg tega pa je prisotno še malo strahu in adrenalina. To sem še posebej občutil, ko smo imeli delovno akcijo v Hudi luknji. Morali smo preplezati steno in se po delu se še spustiti nazaj po isti poti. Bilo je vsega skupaj okoli 30 metrov (to je zaenkrat zame največja globina). To je bil moj največji preizkus in sem ga kar dobro prestal -res da je adrenalin in malo treme delalo svoje. Po tistem smo imeli še nekaj akcij kjer smo vadili na terenu. To so bila brezna, ki niti niso bila preveč globoka. Pri vsakem breznu pa je bila kakšna zanka, vsako brezno je bilo posebno in si moral pokazati malo fizične kondicije, kar mi je včasih primanjkovalo. Poleg akcij v breznu smo imeli tudi ogleda in označevanje jam, brezen. Te akcije so trajale pol dneva ali pa celi dan. Včasih smo se pošteno namučili z iskanjem jam, a se je splačalo posebej ko smo odkrivali lepe jame, kapnikov. Za tečajnike je bila to priložnost da smo vadili vrhno tehniko vozle. Najtežja se mi zdi vrhna tehnika. Je pa veliko odvisno od zahtevnosti brezna pa tudi od fizične pripravljenosti. Obiskali smo dve zelo zahtevni

jami; Belojača in jama pri Petrovčah. Pri teh dveh jamah smo tudi morali uporabiti vravno tehniko in prisotne so tudi ožine in prepadi. Poleg jamskih akcij smo imeli tudi delovne akcije kot čiščenje okolice in skrb za naravo. To mi je bilo zelo všeč, saj je jamar poleg iskanja in raziskovanja jam, tudi skrbnik za čisto okolje. Spoznali smo tudi jamarsko prvo pomoč (malo bolj zahtevna in obsežna kot prva pomoč za avtošole), spoznali smo delo zdravnika- jamarja za prvo pomoč v jamah, ter njegove pripomočke. Bilo mi je v veliko zadovoljstvo saj sem navezal veliko stikov. Seznanili smo se tudi s potekom jamarskega izpita za jamarja pripravnika (interni izpit in izpit pred državno komisijo). Izpit se mi zdi kar zahteven, saj zahteva poleg teorije še znanje iz praktičnih stvari kot so prva pomoč, vozli, pa vravna tehnika v steni. Mogoče bi mi uspelo. Veliko je odvisno od treningov, teorija mi ponavadi ne dela težav, praktične stvari pa težko osvajam, rabim veliko časa, veliko vaje, potrpežljivosti in vztrajnosti. Nekaj stvari sem pridobil, jamarstvo je zanimivi šport, ki zahteva veliko fizične kondicije in vztrajnosti. Spoznal sem nekaj novi stvari in upam da mi bodo pomagale v življenju.

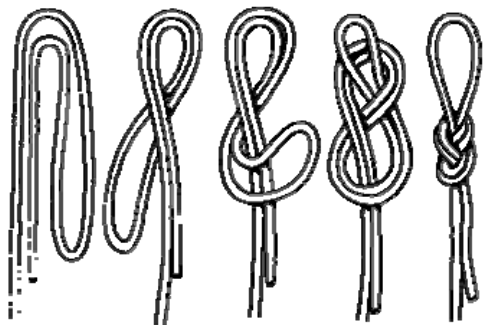
Tomaž Vodenik

Raziskovanje jam

Jamarstvo: je športno raziskovanje jam. Je timska dejavnost, zato smo jamarji organizirani v društva ter klube. V društvih jamarji dobimo potrebna znanja in izkušnje, pri raziskovanju večjih jamskih sistemov pa uporabljamo skupno jamarsko opremo

Jama: je naravna podzemna odprtina, ki je dovolj velika, da lahko človek vanjo vstopi. Jama mora biti večja od 10m, da se lahko registrira. Vsaka registrirana jama ima svojo katastrsko številko. Do sedaj je v Sloveniji registriranih že približno 10.000 jam. V jamah, ki so visoko v gorah po navadi ni sige oz. jo je zelo malo. Veda, ki se ukvarja s preučevanjem jamskega okolja, je speleologija.

Jamarji: vedno uporabljamo čelado in zaščitni kombinezon. V jame ne hodimo sami zato, če bi se nam kaj zgodilo, da lahko gre partner po pomoč. Enkrat ali dvakrat tedensko imamo trening vravne tehnike. Treniramo na steni pred Hudo Luknjo. Poznamo več vrst vozlov. Eden izmed teh je osmica:

Za jame, ki so opremljene s sidrišči, se največkrat uporabljata šestica in osmica z dvojno zanko.

Jamarska oprema vsebuje:

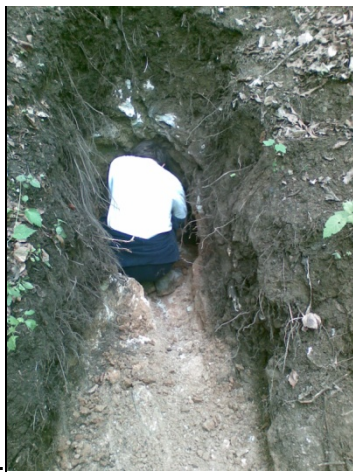
- Pas
- Naramnice
- Ročna prižema
- Prsna prižema
- Nožna prižema ali pantin
- Kratka in dolga popkovina
- Ročna zavora in dodatni karabin

Tomaz Avbersek

Odkopavanje Jame Bruhalnik

Zadnjič sva se jaz in Boris odpravila pred treningom pogledati jamo kjer ob velikem deževju iz nje bruha voda. Ker ni bilo dosti časa sva delo opustila za par ur. Naslednji dan sva odšla ob 9. uri opremljena s krampi odkopavati jamo. Nekaj časa sva kričala v jamo, ker je tako lepo odmevalo.

Jama Bruhalnik (foto: Avbersek 2010)

Potem sva prijela vsak svoj kramp in se lotila dela. Najprej sva odmetavala kamenje, šele nato sva se lotila intenzivnega kopanja. Pred vhom sva skopala 80 cm zemlje da se je sploh videlo kaj naju še čaka. Po 2 urnem kopanju sva naletela na skalo. Boris jo je hotel na vsak način razbiti, a je prej zlomil kramp. Ostala nama je le še motika. Z njo si nisva mogla kaj prida pomagati, zato sva se odločila, da opustiva delo do drugega tedna. Sedla sva v kombi in se odpeljala do doma. On je šel domov spat, jaz pa sem moral popraviti kramp. V petek sva takoj po šoli s seboj vzela

motiko, kladivo ter dleto. Odpravila sva se naprej širiti ožino. Najprej sva kopala ilovico, šele potem sva prišla do peska. Boris je naletel na veliko skalo, ki jo je bilo treba spraviti iz ilovice. Ko je udarjal po njej je zelo čudno odmevalo, zato je mislil da je za njo votlo. Skalo sva odkopala, a za njo ni bilo ne duha ne sluha o kakšnem rovu. Potem sva začela kopati v globino. Sprva je šlo še lahko, a kaj kmalu sva že naletela na skale. Ni se nama zdelo smiselno kopati še bolj v globino, saj je postajalo vedno bolj trdo. Kar naenkrat pa je Boris odštemal velik kamen in za njim se je pojavil rov. Začela sva intenzivno kopati a sva kaj kmalu spet prišla do kamenja. Poizkusila sva posvetiti v luknjo ki jo je naredil Boris. Bil je ves navdušen. Takoj rekel: vidim črno za to ožino. To pomeni da je zadaj nekaj večjega. Mogoče celo kakšna dvoranica. Nato sem še jaz pogledal. Bil sem zelo navdušen, ker sva našla pravi rov, ki naju bo popeljal v podzemlje. Bližal se je večer, zato sva zaključila z delom. Akcijo bova kmalu ponovila.

Tomaž Avberšek

Jama na Stropnici

Pred nekaj leti sem našel Jamo na Stropnici. Poklical sem Borisa, da sva jo šla pogledat. Najprej sva odkopala vhod, nato je Boris zlezel v jamo. Najprej nisva vedela ali je jama ali brezno, zato sva s sabo vzela 15m vrvi. Ko sem še jaz lezel v jamo me je Boris že čakal v 1. Dvoranici. Takoj pri vhodu se že kažejo znaki jame (kapniki poraščeni z mahom). Sledil je 5m spust po riti do naslednje police. Počasi sva splezala do večje dvorane. Tam sva občudovala par 10 centimetrov velike kapnike. Nato sva pregledala dvorano da bi našla morebitno nadaljevanje. Pa sva ga. Jama se nadaljuje navzdol pri desnem delu dvorane. Potrebno je bilo odkopati nekaj ilovice ter kamenja. Ker je Boris že po naravi suh se je zlahka "stlačil " skozi ožino. Potem ko sva zlezla skozi ožino sva se odpravila odkopavati "levi rov ". Kopala sva par ur a uspeha ni bilo. Rov je bil preveč porušen. Pot sva nadaljevala po naslednjem rovu. Tam sva prišla do 3. dvorane, a je bila tudi kar precej porušena. Nato sva iskala nadaljevanje jame, a uspeha ni bilo. Potem pa sem se malo usedel na en kamen, ki se je zelo zamajal. Začel sem odmetavati kamenje in prišla sva do novega rova. Pridobila sva dodatne 3 metre rova, ampak je za najine "riti " še zaenkrat preozko, zato bova še večkrat z veseljem obiskala jamo da razširiva ožino. Verjamem da naju bo pot zanesla še globlje v podzemni svet. Pregovor pravi: » Ljudje verjamejo v tisto, kar želijo verjeti.«

Tomaž Avberšek

22.000 km s kolesom

Moj jamarski kolega Boris Šajtegelj (32) iz okolice Slovenske Bistrice se je brez večjega razloga odločil odpotovati z kolesom skoraj na drugo stran sveta. Svojo popotniško žilico je odkril šele par let nazaj, ko je kot vztrajen športnik začel združevati popotništvo in šport, saj so okoliški domači kraji postali zanj že preveč raziskani. Začelo se je z raziskovanj v okoliških državah, končalo pa z kolesom na drugi strani sveta. Seveda to ni bil njegov prvi tako nenavaden podvig, bil je pa vsekakor najbolj poseben. To nenavadno potovanje je začel v začetku aprila 2008, končal pa čez 9 mesecev in pol. Začelo se je tako, da ga je kolegica iz jamarskega društva povabila poleg na kolesarjenje po MakedonijiBolgariji. Boris je brez oklevanja dal kolo v Pragerskem na vlak, se z njim odpeljal do Srbije, nato pa sz kolesom dalje do MakedonijeBolgarije, kjer sta se dobila sz kolegico Mojco. Dvanajst dni sta potovala skupaj sz kolesom po MakedonijiBolgariji. Ker sta oba velika ljubitelja narave, je ta pot seveda potekala predvsem po predelih, kjer sta se umikala množici ter večjim mestom. Nato je ona dala kolo na vlak ter se vrnila v Slovenijo, on pa si je rekel, da bo pot še malo nadaljeval. V tistem trenutku seveda ni vedel kam ga bo pot peljala, ker ni imel nobenega cilja, tako ne časovnega, kakor tudi ne do kod bi rad prikolesaril. Prečkal je Makedonijo, Grčijo, Turčijo, nakar se je že začelo zanj zanimivejše potovanje, saj je prej omenjene države že prekolesaril. Makedonija mu je na tem potovanju predstavljala samo tranzitno državo, katero je prekolesaril. Sicer pa za mnoge najbolj zanimivo v Makedoniji Ohridsko jezero ter glavno mesto Skopje, katero si ogleda kar precej turistov. Nato je sledila Grčija, katero je prepotoval samo po severnem delu. Grčija drugače poimenovana tudi kot zibelka zahodne civilizacije zaradi dolge in bogate zgodovine je bila zanj že preveč poznana, da bi si jemal čas za ogled. Precej dolga pot ga je čakala v Turčiji, katero je prepotoval po njeni celotni dolžini vse do Črnega jezera. Ker Turčija leži tako v Evropi kot Aziji, je tam prečkal tudi mejo med tema dvema celinama. Največja privlačnost te dežele je njena raznolika arheološka dediščina, v zadnjih letih pa tudi precej bolj razvita kot včasih za počitniški turizem na morju.

OD GRUZIJE DO PAKISTANA PROBLEMI Z VIZAMI

Ko je prekolesaril Turčijo se je kar hitro znašel v državi Armeniji, kjer pa so se začele nenormalno visoke temperature, kasneje tudi do 50 stopinj. Armenija je precej majhna država, z bogato kulturno dediščino in svojo posebno pisavo, vendar pa je to dežela daleč od masovnega turizma. Vizo zanj si je kupil kar na meji, kar je počel tudi za mnoge preostale dežele. Takšne vize v povprečju stanejo od 20 do 40€. V Armeniji seveda še ni imel plana kam odpotovati dalje, zato se je za začetek odločil pogledati Gruzijo ter se po njenem obisku vrnil nazaj v Armenijo. Gruzija je znana po zelo gostoljubnih domačinih, kar je doživel tudi on, saj je pogosto prespal pri njih ter pri njih tudi jedel. Tudi v Gruziji ni masovnega turizma, čeprav imajo ogleda vredno glavno mesto Tbilisi, seveda v smislu kulture, del obale Črnega morja za oddih ter zanimivo neokrnjeno pokrajino Svaneti, kjer še danes živijo posebni ljudje, kateri še vedno poznajo vojaško sodstvo in krvno maščevanje, govorijo pa tudi svoj jezik. V Armeniji si je nato urejal vizo za Iran, kjer pa se je precej zakompliciralo, saj so mu rekli, da vize za Iran ne bo možno dobiti. Po prerekanju z njimi je le odnehal ter se zato odpravil v Gorski Karabah, katero je sporno ozemlje, katerega si delita dve

državi, Armenija in Azerjbadžan. Uradno bi za Gorski Karabah tujci potrebovali uradna dovoljenja za obisk tega območja, pravtako pa dovoljenje za fotografiranje in ker ni bilo kakšne posebne kontrole za to, je Boris vstopil kar ilegalno. Na tem območju se na ulicah mest še vedno pojavljajo takšne ali drugačne oblike vpreg. Na potepanju po Gorskem Karabahu je nenadoma dobil sms sporočilo iz urada za Iranske vize, da bo le lahko dobil vizo, saj je menda Slovenija na nekakšnem posebnem seznamu. Brez oklevanja se je podal nazaj v Armenijo, kjer je za 100€ plačila dobil vizo za Iran. Dolga pot ga je čakala preko Irana z nenormalno visokimi temperaturami. Ker se je odločil, da bo pot nadaljeval v Pakistan, se je moral preko Irana podati skoraj po diagonali celotne države. Iran je tipična muslimanska država, zato je bilo potovanje precej nenavadno, saj skoraj čez celotno državo ni videl žensk. Vseeno pa je doživel tudi gostoljubnost domačinov. Iran je turistično vedno bolj zanimiva destinacija, zanimiva zaradi njihove pokrajine (tudi puščave) ter kulturnih znamenitosti. Tukaj je doživel izredno slikovito gorsko cesto **Tehran – Chalus, na katero se napotijo mnogi popotniki**. V Teheranu, glavnem mestu Irana je ponovno naletel na večji problem z vizo, kjer pa je zaprosil za Pakistansko vizo. Prerekanje je potekalo celo več dni, rekel jim je že celo, da bo mejo prečkal v vsakem primeru itd., a na koncu so le malce popustili, izpolniti je moral razne izjave večkrat ene in iste, fotokopirali so mu potni list, vsak list posebej, poln ali prazen. Vendar je na koncu le dobil vizo. Prekolesaril je tudi zelo velik del Pakistana, saj je bilo do Kitajske meje precej daleč. Tudi Pakistan je islamska dežela, tako da tudi tukaj skoraj ni bilo na spregled nežnejšega spola. Boris je prekolesaril severni del, kjer je srečal tri gorske verige Himalaja, Hindukuš in Karakorum i s tem izredno lepo pokrajino. Tam so ga zelo presenetili tudi avtobusi in tovornjaki, kateri so za nas precej kičasto okrašeni. Sicer pa so ga v islamskem svetu redno spremljale mošeje. Ob prečkanju Pakistanske in Kitajske meje je naletel na zadnje soočenje z vizo. Na meji so mu ponudili tri vrste viz. Te tri vize so se razlikovale po ceni, če si kupil najdražjo, katera je stala 40€ si lahko vizo dobil takoj, za cenejši dve bi moral čakati več dni in tudi bi bilo vprašanje, če bi ju sploh dobil. Tako je seveda kupil najdražjo in je lahko pot takoj nadaljeval.

ČEZ CELOTNI TIBET NAD 4000 METRI

Potovanje v Tibetu je potekalo ves čas nad 4000 metri ter tudi vse do 5500 metrov nadmorske višine. Povprečna nadmorska višina Tibeta je 4900m, ob tem pa je Tibet tudi najvišjeležeča pokrajina na svetu, zaradi česar jo imenujejo tudi streha sveta. Tibet danes spada pod Kitajsko, včasih pa je bila samostojna kraljevina. Za samostojno potovanje po Tibetu skoraj ni mogoče dobiti vize, saj se le te načeloma izdajajo samo za organizirana potovanja. Boris se je v vsakem primeru odločil prepotovati Tibet sam, torej brez vize. Četudi je imel nevšečnosti z policaji, je vedno na precej zvit način zbežal, pod cesto ali nad cesto mimo kontrolne točke, katere so običajno bile na predelih, kjer je težji prehod kot drugje. Sicer pa je kazen za ilegalni vstop 40€ ter 5€ za prevoz iz države, tako da se s tem ni obremenjeval. Morda je edino malce šok za popotnike, ko zagledajo te policaje oz vojake, ki imajo kontrole na cestah z raznim orožjem, tudi mitraljezi.

Največja ovira potovanja preko Tibeta so bile nizke temperature, katere so se ponoči spustile tudi do -10 stopinj. Na srečo samostojnih popotnikov, so za te domačini zelo odprti ter prijazni, z veseljem sprejmejo tujca v svojo hišo ter mu ob tem ponudijo tudi topel obrok.

SPREMSTVO V PAKISTANU

Bližnje srečanje z policaji ter vojaki je imel tudi v Pakistanu, kateri se precej borijo proti terorizmu in ker so mnenja, da je za popotnika, kot je bil on prenevarno potovati sam, so ga z avtomobilom spremljali kar celih 150 kilometrom. Vendar je na koncu ugotovil, da je to nevarnejša oblika potovanja, kakor če bi potoval sam, saj so domačini precej proti policiji in vojski, tako da je bil ob njihovem spremstvu bolj izpostavljen, kakor pa bi bil drugače. Ampak, če se odločijo za spremstvo, popotnik ne more izbirati ter mora spremstvo sprejeti. Slaba stran spremstva je bila tudi ta, da je bil ob spremstvu nezaželen pri domačinih. Ko popotnik enkrat dobi spremstvo se ga zelo težko reši, nudijo mu tudi prenočišče na policijski postaji ter celo hrano. V vsakem primeru pa se popotnik ob takšnem spremstvu počuti omejeno ter še bolj nevarno, kakor bi se sicer. Sploh pa je smešen občutek, ko sta veš čas poleg tebe dva z mitraljezom. Ko je na eni izmed policijskih postaj prosil za tuš, so ga napotili v mesto in še tam sta se za njim v avtu peljala dva policaja z mitraljezi. Ko je nadaljeval pot, je prikolesaril do enega menda nevarnejšega predela, seveda je za seboj imel avto s spremstvom, kjer pa so mu zaradi nevarnega predela naložili kolo na avto, ga zapeljali naprej 30 km, mu dali kolo iz avta, kjer pa je nato ponovno nadaljeval pot z kolesom za njim pa sta se dalje peljala oba policaja. Težko si je predstavljati, da so se toliko kilometrov za njim v nekje povprečni hitrosti 25 – 30 km/h vozila dva oborožena policaja. Nakar ga je le doletela sreča in sta policaja imela gumidefekt, on pa je ne glede na njuna opozorila kar peljal dalje in se njuju le znebil.

OD LAOSA DO SINGAPURJA

Prekolesaril je tudi Laos, Kambodžo, Tajsko, Malezijo vse do Singapurja, kjer pa se je nato vrnil nazaj v Slovenijo z letalom. V vseh naštetih državah prevladuje budizem, tako da so ga ves čas spremljali budistični templji. Pragtako so vse turistično zelo razvite, čeprav seveda še vedno obstajajo predeli, do koder pa turisti le ne pridejo, saj so ti kraji zelo nerazviti. Boris je tam doživel vse, tako turizem, kot tudi nerazvite odmaknjene predele. Četudi so za te države potrebne vize, je vstopil brez njih in ob tem tudi ni imel nobenih problemov. Po njegovem mnenju so to države, ki so si na nek način zelo podobne, saj jih povezuje podobna pokrajina, budizem, zelo podobna hrana, turizem itd.

V Singapurju mu je zmanjkalo denarja, katerega je privarčeval posebej za potovanje, za katero ni vedel kam ga bo vse pripeljalo. Privarčevanega denarja je imel 1800€ in s tem denarjem je uspel prikolesariti vse do Singapurja v devetih mesecih in pol. Tako je na koncu ostal povsem brez in seveda se je obrnil na starše, kateri so mu nakazali denar, da se je lahko vrnil nazaj domov z letalom. Še danes pa mu je žal, da ni s tem denarjem nadaljeval poti dalje vse do Avstralije ali morda še dlje.

NA POTOVANJE Z 10 KILOGRAMI PRTLJAGE

Ker Boris ni predvidel poti in tudi, ker kot meni o sebi ni zahteven in ne želi, da ga teža prtljage ovira, je s seboj vzela le najnujnejše. Njegova celotna prtljaga na zadnjem delu njegovega povsem običajnega gorskega kolesa je tehtala 10 kilogramov, kar je neprimerljivo z večino ostalih popotnikov. Vsebovala je samo manjši šotor, spalko in nekaj oblačil. Skoraj neverjetno, ga je ta prtljaga proti koncu potovanja začela omejevati in je še polovico te vrgel proč. Med potjo je redno srečeval preostale kolesarje in kar kmalu ugotovil, da ni edini, ki se odpravlja na takšno nenavadno turo. Razlika med njim in preostalimi je bila le v količini prtljage ter

pogosto v tem, da so preostali imeli cilj do kod prikolesariti, on pa ne. Povprečen popotnik z kolesom ima s seboj od 40 do 50 kg prtljage, katero si z torbami za kolo enakomerno porazdeli po kolesu. Popotniki z kolesom, kot je Boris se med potjo kar hitro najdejo, saj ko zagledajo drug drugega nekje v divjini, daleč proč od civilizacije si verjetno mislijo, da kaj pa tale sploh počne tukaj. Tako je čez celotno pot navezal kar precej stikov, skoraj neverjetno, ampak v Pakistanu srečal celo enega slovenca, kateri pa je žal bil namenjen v nasprotno smer, tako, da nista niti delček poti prepotovala skupaj. Je pa del poti delil z različnimi kolesarji, morda najzanimivejša sta bila par iz Nemčije, ki sta prepotovala z kolesom Sibirijo, prtljaga na njegovem kolesu pa je tehtala celih 90 kilogramov.

PRENOČEVANJA

Njegova prenočevanja so bila vse drugo, kakor pa udobna. Potovanje ga je naučilo, kako najlažje pristopiti h domačinom in morda tam tudi prenočiti. Prosil jih je, če lahko na njihovem dvorišču postavi šotor, nakar so ga v večini povabili v hišo. Če pa ga niso, je pač prenočil v šotoru pred hišo. Pri domačinih, pri katerih je prenočeval v hiši je običajno dobil tudi hrano, katera pa se je zelo razlikovala od dežele do dežele. Najbolj nenavadno hrano je doživel v Tibetu. Najpogosteje je jedel campo – neke vrste moka z maslenim čajem plus sol. Masleni čaj je narejen iz pravega čaja z jakovim maslom. Poleg tega pa tibetanci jedo zelo malo in seveda so bili obroki pripravljene zanj tudi zelo skromni.

Kar se tiče pijače, skoraj nikoli je ni kupal, saj jo je pogosto dobil pri domačinih ali pa pil kar iz različnih potokov, jezer itd. Predvsem voda v Pakistanu je imela zelo neprijeten vonj, verjetno tudi ni bila najbolj čista. Vendar pa se je on vode počasi navajal iz države v državo, tako da je bil že navajen tudi najslabših vod in zaradi tega ni zbolel. Najslabša prenočišča pa je doživel, ko je bil daleč proč od naselij in je moral prenočiti kar na prostem. Tako je pač kar nekje položil spalko ter prenočil, saj se mu šotora ni ljubilo vedno postavljati. Na predelih, kjer je bilo hladneje pa je šel v zavetja pod različne mostove ali pa betonske tunele pod cestami namenjene za vodo.

Na samem potovanju ni imel večjih nevšečnosti, razen tega, da su mu na Kitajskem povozili kolo, vendar je z pogajanjem dosegel, da so mu vrnili 500€ s katerimi si je kupil novo kolo, da je lahko nadaljeval pot. Gumidefekti so seveda nepogrešljivi na takšni poti ter tudi ostale manjše poškodbe na kolesu. Zanj največja nevšečnost pa je bila ta, da ni nadaljeval poti, ko mu je zmenjkalo denarja in so mu starši nakazali za letalsko karto, s tem denarjem dalje v Avstralijo ali celo dlje.

Mateja Mazgan

